

УДК 311.21:341.48

В. С. Чорний, кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічного аналізу і статистики
Тернопільського національного
економічного університету

Л. П. Матійчук, кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічного аналізу і статистики
Тернопільського національного
економічного університету

ОСОБЛИВОСТІ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ МИТНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УКРАЇНІ

Рівень проведення економічно-статистичного аналізу митних правопорушень залежить від знання методології та організації відповідної статистики в Україні. Використовуючи статистичні методи аналізу, можна оцінити не тільки стан правопорядку у сфері зовнішньоекономічної діяльності, але й визначити вплив законодавчих, організаційних й інших факторів на зміну кількісних та якісних характеристик митних правопорушень.

Уровень проведения экономико-статистического анализа таможенных правонарушений во многом зависит от знания методологии и организации соответствующей статистики Украины. Используя статистические методы анализа можно оценить не только состояние правопорядка в сфере внешнеэкономической деятельности, но и определить влияние законодательных, организационных и других факторов на изменение количественных и качественных характеристик таможенных правонарушений.

The level of economic and statistical analysis of customs offenses largely depends on the knowledge of the corresponding methodology and statistics in Ukraine. Using statistical analysis methods can estimate not only the state of law and order in the area of foreign trade, but also to determine the impact of legislative, institutional and other factors on changes in quantitative and qualitative characteristics of customs offenses.

Ключові слова. Статистика митних правопорушень, спеціальна митна статистика, статистичний аналіз показників митних правопорушень, митна служба України.

Вступ. Особливості митних правопорушень вивчали такі науковці як В. В. Ченцов, С. В. Кивалов, С. В. Куванин, Д. В. Приймаченко, В. К. Колпаков та ін. Однак у більшості досліджень недостатньо уваги надано методиці статистичного аналізу показників митних правопорушень. Це свідчить про актуальність теми, що зумовило вибір на пряму дослідження в науковому та практичному аспектах.

Постановка завдання. У процесі оцінювання сформувати систему показників статистичного аналізу митних правопорушень, здійснити порівняння, співставлення, а також спрогнозувати очікувану кількість митних правопорушень у 2020 р.

Результати дослідження. Згідно з наказом Державного комітету статистики України від 26.10.2009 р. № 405 затверджено інструкцію щодо заповнення форм звітності державного статистичного спостереження.

Митні органи подають два звіти за формою № 1-АП:

- 1) щодо громадян України;
- 2) щодо іноземців та осіб без громадянства.

© В. С. Чорний, Л. П. Матійчук, 2013

Крім зведення абсолютних даних, статистика митних правопорушень може аналізувати й характеризувати діяльність відповідних служб і підрозділів, використовуючи й інші показники, а саме:

1. Показник виявлення митних правопорушень:

$$P_{\text{вмп}} = \frac{K_{\text{зс}}}{K_{\text{онт}}},$$

де $P_{\text{вмп}}$ – показник виявлення митних правопорушень, розрахований через кількісні характеристики;

$K_{\text{зс}}$ – кількість заведених справ;

$K_{\text{онт}}$ – кількість оформлених партій товарів.

2. Відсоток розкриття злочинів ($B_{\text{рз}}$) розраховується як відношення кількості розкритих злочинів ($K_{\text{рз}}$) до числа зареєстрованих ($K_{\text{зз}}$):

$$B_{\text{рз}} = \frac{K_{\text{рз}}}{K_{\text{зз}}}.$$

3. Розглянуті справи про адміністративні правопорушення оцінюються показником:

$$P_{\text{рс}} = \frac{K_{\text{рс}}}{S_{\text{нс}}},$$

де $P_{\text{рс}}$ – показник розглянутих справ про адміністративні правопорушення;

$K_{\text{рс}}$ – кількість розглянутих справ про адміністративні правопорушення;

$S_{\text{нс}}$ – загальна кількість порушених справ про адміністративні правопорушення.

4. Якість заведених справ і проведення розслідувань визначається показником:

$$P_{\text{язс}} = \left(1 - \frac{K_{\text{нс}}}{K_{\text{зс}}}\right) \times 100,$$

де $P_{\text{язс}}$ – показник якості заведених справ;

$K_{\text{нс}}$ – кількість припинених (скасованих) справ;

$K_{\text{зс}}$ – кількість заведених справ.

5. Складність правоохоронної діяльності оцінюється таким показником:

$$P_{\text{сно}} = \frac{K_{\text{ан}}}{S_{\text{ан}}} \times 100,$$

де $K_{\text{ан}}$ – кількість справ про адміністративні правопорушення, за якими проводилось адміністративне розслідування;

$S_{\text{ан}}$ – загальна кількість справ про адміністративні правопорушення.

6. Накладання санкцій матеріального характеру оцінюється показником, який розраховується як відношення сум стягнутих санкцій до сум санкцій з адміністративних правопорушень, нарахованих митним органом.

7. Для визначення нормативів завантаженості штатних працівників відповідних служб і підрозділів розраховуються такі показники: середня кількість заведених справ, середня кількість протоколів та середня кількість кримінальних справ на одного співробітника тощо.

Усі наведені дані аналізуються в динаміці у зіставленні з аналогічними показниками за попередній період або за тривалий термін.

На основі діяльності митниць України розглянемо систему показників динаміки: відносні величини структури та інтенсивності адміністративних правопорушень, а також на основі темпу зростання й приросту розрахуємо очікувану кількість митних правопорушень у 2020 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Показники митних правопорушень за 2010 та 2011 рр. (дані умовні)

Показники адміністративних правопорушень	2010 р.	2011 р.
Кількість порушених справ за фактом порушення митних правил загалом в Україні	25 470	26 353
Кількість порушених справ за фактом порушення митних правил у Львівській обл.	1126	1138
Накладено штрафів за результатами розглянутих справ загалом в Україні, тис. грн	6 006,8	6 732,4
Накладено штрафів за результатами розглянутих справ у Львівській обл., тис. грн	261,16	288,71

У напрямку адміністративних правопорушень у 2011 р. порушено 26 353 адміністративні справи, що більше ніж у 2010 р. – 25 470 справ. Частка адміністративних правопорушень Львівської обл. від загальної кількості в Україні за 2011 р. становить 4,318 %, у 2010 р. – 4,420 %.

Показники за темпами зростання та приросту кількості адміністративних правопорушень:

– загалом в Україні:

$$T_p = y_i / y_{i-1} \cdot 100 = (26353 / 25470) \times 100 = 103,47 \%;$$

$$T_{np} = T_p - 100 = 103,47 - 100 = 3,47 \%;$$

– у Львівській обл.:

$$T_p = y_i / y_{i-1} \cdot 100 = (1138 / 1126) \times 100 = 101,06 \%;$$

$$T_{np} = T_p - 100 = 101,06 - 100 = 1,06 \%.$$

Прогнозування на 2020 р. за формулою екстраполяції:
– загалом в Україні:

$$Y_{2020} = Y_i + \Delta Y \times n = 26\,353 + 883 \times 9 = 34\,300;$$

$$\Delta Y = \frac{Y_n - Y_{n-1}}{n-1} = (26\,353 - 25\,470) / (2 - 1) = 883;$$

– у Львівській області:

$$Y_{2020} = Y_i + \Delta Y \times n = 1138 + 12 \times 9 = 1246;$$

$$\Delta Y = \frac{Y_n - Y_{n-1}}{n-1} = (1138 - 1126) / (2 - 1) = 12.$$

Як бачимо, впродовж наступних 9-ти років збільшиться кількість митних правопорушень, що свідчить передусім про нерегульованість митної політики України.

Висновки. У сукупності всі наведені показники, а також перелічені складові статистичного аналізу являють собою статистичну методологію, яка має виконувати оперативні та аналітичні завдання у сфері митних правопорушень.

Література

1. Башкатов Б. И. Практикум по международной экономической статистике / Башкатов Б. И. – М. : Дело и сервис, 2000. – 176 с.
2. Вишневецька Л. І. Митна статистика : навч. посібник / Вишневецька Л. І. – К. : Професіонал, 2008. – 352 с.
3. Григорук Н. Е. Статистика внешнеэкономических связей / Григорук Н. Е. : учебник. – М. : Финансы и статистика, 1993. – 176 с.
4. Михайлова Т. М. Таможенная статистика : курс лекций / Т. М. Михайлова – РИО СПб. филиала РГА, 2009. – 118 с.
5. Статистичний щорічник України за 2011 рік / за ред. О. Г. Осауленка. – К. : ТОВ “Август Трейд”, 2012. – 560 с.
6. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI.
7. <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/cstat/f2/showstat>.